

ES dalībvalstis sacenšas turīgu personu piesaistē 1/23/19

Gandrīz 20 EEZ valstīs vairāk nekā 160 000 fizisko personu izvairās no taisnīgas vietējā ienākuma nodokļa maksāšanas, izmantojot īpašus nodokļu režīmus, kas tām pieejami, mainot savu nodokļu rezidences valsti. Cīņā par nodokļu ieņēmumiem arvien lielāks skaits dalībvalstu ievieš īpašus atbrīvojumus, lai piesaistītu turīgas un mobilas personas. Šajā rakstā – par galvenajiem secinājumiem no nesen veikta pētījuma.

Pētījums par nodokļu atvieglojumiem un īpašām shēmām turīgajiem

Šā gada aprīlī Zaļo un Eiropas Brīvās apvienības grupa Eiropas parlamentā prezentēja jaunu pētījumu,¹ kurā atklāts, kā dalībvalstu valdības savā starpā mērķtiecīgi sacenšas turīgo personu piesaistīšanā, piedāvājot tām ārkārtīgi labvēlīgus nodokļu režīmus. ES vidējā maksimālā iedzīvotāju ienākuma nodokļa (IIN) likme ir samazinājusies no 47% 1995. gadā uz 39% 2018. gadā. Šī tendence skaidrojama ar to, ka daudzas Austrumeiropas valstis ir ieviesušas zemas nodokļu likmes, ko vienādi maksā gan ļoti turīgās personas, gan visi pārējie iedzīvotāji (piemēram, Slovākijā 25% un Rumānijā pat 10%).

Sacensība par turīgo personu piesaisti ir sevišķi saasinājusies sakarā ar Breksitu, kurš atzīts par būtisku faktoru, kas ietekmē šo IIN likmju pazemināšanu.

Šajā pētījumā Francija ir minēta kā valsts, kas apzināti cenšas palielināt Parīzes kā Londonas alternatīvas pievilcību banķieru un finansistu acīs, atceļot turības nodokļus. Arī Itālija pēc Breksita balsojuma ir ieviesusi nodokļu režīmu, kuras jauno lietotāju trešdaļa ir Lielbritānijas rezidenti. Uzskata, ka Breksits ir pamudinājis arī Kipru izveidot vienu no pašiem izdevīgākajiem režīmiem ļoti turīgām un mobilām personām ar lieliem ienākumiem no kapitāla – praktiski bez nodokļiem.

Šajā pētījumā, kurš prezentēts tieši trīs gadus pēc Panamas dokumentu nopludināšanas, secināts, ka IIN ir ES lielākais ieņēmumu avots, kas veido 22% no kopējiem nodokļu ieņēmumiem, salīdzinājumā ar 7% ieņēmumu no uzņēmumu ienākuma nodokļa (UIN). Taču zemākas nodokļu likmes, īpašie atbrīvojumi un labvēlīgi rezidences noteikumi augsti kvalificētām, turīgām un mobilām personām pēdējos gados dalībvalstīs ir izauguši kā sēnes pēc lietus. Pētījumā norādīts, ka 160 000 fizisko personu dalībvalstīs izmanto īpašus režīmus, lai izvairītos no taisnīgas vietējā ienākuma nodokļa maksāšanas. Galvenie nodokļu netaisnības vaininieki ir Nīderlande un Lielbritānija, jo katrā vairāk nekā 50 000 fizisko personu gūst labumu no apšaubāmiem rezidences noteikumiem.

Vairākas Eiropas valstis piedāvā pasi vai uzturēšanās atļauju apmaiņā pret ieguldījumu nekustamajā īpašumā vai citos valsts īpašumos, piešķirot fiziskām personām iespēju brīvi pārvietoties ES teritorijā un parasti neprasot tām faktiski dzīvot izvēlētajā valstī (t.s. zelta vīza). Saskaņā ar 2018. gadā veikto aptauju, 20% ļoti turīgo eiropiešu apsver iespēju iegūt otro pilsonību, bet 19% apsver iespēju doties pastāvīgā emigrācijā.

Pretējs secinājums no Panamas dokumentiem

Tā vien šķiet, ka dalībvalstis no Panamas dokumentiem ir iemācījušās tieši pretējo un nu izmisīgi cenšas pārvērsties par zemu nodokļu zonām, lai piesaistītu turīgās personas.

ES pilsoņi pēdējos trīs gadus ir pavadījuši, pieprasīdami nodokļu taisnīgumu, bet dalībvalstis tikmēr

palielina nevienlīdzību, savstarpēji sacenšoties priekšrocību sniegšanā turīgākajam 1% iedzīvotāju. Sniedzot plašas iespējas likumīgi izvairīties no nodokļu maksāšanas, dažādu valstu valdības ir pilnīgi sagrāvušas ES līgumu pamatā esošo Eiropas solidaritātes jēdzienu.

Tā kā ES gadā zaudē ap 190 miljardus eiro sakarā ar izvairīšanos no nodokļu maksāšanas, pētījuma autoru ieskatā dalībvalstīm vajadzētu –

- turpināt veikt pasākumus pret nodokļu apiešanu un naudas atmazgāšanu, lai veicinātu taisnīgāku nodokļu sistēmu un regulāri kontrolētu nodokļu konkurences attīstību gan ES teritorijā, gan ārpus tās;
- izstrādāt ES plānu cīņai pret nodokļu dubulto neuzlikšanu un izvairīšanos no IIN maksāšanas, kā arī veikt starpvalstu pretpasākumus, kas salīdzināmi ar UIN jomā ieviestajiem BEPS pasākumiem.

¹ Competing for the rich: Tax exemptions and special schemes for the rich